

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА ЯК ОСНОВНА ПЕРЕШКОДА НА ШЛЯХУ ДО СТАБІЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

доц.Таранюк Л.М. студент Некрутенко О. В.

Друкується за підтримки Державного фонду фундаментальних досліджень МОН України в рамках гранту Президента України для підтримки наукових досліджень молодих вчених GP/F27

Одним із актуальних питань сучасності є дослідження обсягів тіньової економіки. Так, в Україні офіційно визнаний Міністерством економіки обсяг тінізації становить близько 32 % ВВП, хоча за оцінками незалежних експертів він значно вищий – на рівні 45-60 % ВВП. Існування такого обсягу тіньової економічної діяльності гальмує стабільний розвиток суспільства, і як результат приводить до зменшення надходжень до бюджету, скорочення інвестицій, посилення податкового тягаря у легальному секторі.

Основними сферами, де тіньова економіка в нашій країні має найбільше поширення за даними Мінекономіки є: сільське господарство (48,7% від валової доданої вартості галузі), будівництво (35%), деревообробка (28%), сфера діяльності з нерухомістю (26%), роздрібна торгівля (19%).

Тіньова економічна діяльність (ТЕД) – це економічна діяльність, яка спрямована на отримання доходу шляхом порушення чинного законодавства.[1]

Важливим чинником тінізації є недосконалість і переважно фіскальний характер податкової політики, а також нестабільність її законодавчої бази.

Можна виділити такі причини ухилення від оподаткування:

- високий рівень витрат, пов'язаних із дотриманням податкового законодавства. Непрозорий порядок розрахунку та сплати податків створює широке поле для зловживань із боку як фіскальних органів, так і платників податків;

- приховані диспропорції у розподілі податкового навантаження. Чинне законодавство з питань оподаткування не забезпечує рівномірного розподілу податкового навантаження;

- зміни в бюджетній політиці, спрямовані на збільшення соціальних трансфертів для населення, призвели до подальшого посилення фіскального тиску на економіку.

До причин, які все ще стимулюють існування тіньової економіки, відносять:

- наявність контрабандної продукції, що знижує цінову конкурентоспроможність вітчизняної продукції;

- мінімізація податкових зобов'язань через неналежне оформлення трудових відносин, а саме: виплата заробітної плати "у конвертах", ведення подвійної бухгалтерії, використання праці найманих працівників без належного оформлення відповідно до вимог чинного законодавства;

- створення й використання транзитних підприємств і суб'єктів господарювання з ознаками фіктивності, організації "конвертаційних" центрів;

- нелегальне виробництво та незаконний обіг підакцизних товарів;

- здійснення безтоварних зовнішньоекономічних операцій, які мають на меті незаконне відшкодування або мінімізацію зобов'язань із ПДВ і легалізацію отриманих коштів.

Основною задачею державної влади України є зниження рівня тонізації економіки. До податкових чинників зменшення розміру тіньової економіки в останні роки можна віднести:

- вдосконалення взаємодії контролюючих органів із метою виявлення схем і технологій відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, у зовнішньоекономічній діяльності; запобігання і протидії фактам незаконного бюджетного відшкодування податку на додану вартість; запобігання незаконному перерахуванню коштів за кордон, зокрема підприємствам з ознаками фіктивності;

- вжиття заходів із метою виявлення шляхів надходження підроблених марок акцизного збору;

- посилення уваги ДПАУ до підприємств, які мають від'ємний фінансовий результат.

Пріоритетними напрямками діяльності органів державної влади повинні стати не лише запровадження механізмів прямої протидії тіньовій економіці, а й трансформація фінансових, людських та організаційних ресурсів тіньової економіки в легальне русло.

1. Турчинов О.В. Тіньова економіка: теоретичні основи дослідження. - К.: Артек, 1995. - 300 с.

2. Вавдіюк Н.С. Тіньова економічна діяльність держави як загроза забезпечення їх економічної безпеки // Фінансово-кредитне стимулювання економічного зростання: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. - Луцьк, 2009. - С.122-124.